

Veřejný, komunitní nebo sdílený prostor?

Proměny veřejného prostoru v současných městech.

3AM603 Municipální marketing

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Public space

Veřejné prostranství

- V české legislativě není definuje pojem „veřejný prostor“.
- Zákon o obcích (128/2000 Sb.) definuje veřejná prostranství (§ 34):

„Veřejným prostranstvím jsou všechna náměstí, ulice, tržiště, chodníky, veřejná zeleň, parky a další prostory přístupné každému bez omezení, tedy sloužící obecnému užívání, a to bez ohledu na vlastnictví k tomuto prostoru.“

Existuje vůbec veřejný statek?

	Excludable	Non-Excludable
Rival	Private Goods "Typical Goods" (Clothes, Food, Flowers, etc.)	Common Goods "Common Pool Resources" (Mines, Fisheries, Forests, etc.)
Non-Rival	Club Goods "Artificially Scarce Goods" (Cable TV, Private Parks, Cinemas, etc.)	Public Goods "Collective Goods" (Air, News, Sunshine, etc.)

Prostor

- veřejný – přístupný všem bez omezení věku, rasy, sociálního a kulturního zařazení – městský park
- poloveřejný – přístupný všem, ale obyvateli v nejbližším okolí považován za vlastní (udržován a kontrolován) – průchozí vnitroblok
- soukromý – v některých případech může také sloužit veřejnosti – soukromá předzahrádka domu
- polosoukromý – v soukromém vlastnictví a v omezené míře otevřené veřejnosti – nákupní centra (někdy označované jako prostor „pseudoveřejný“)

Jak pěstovat veřejný prostor?

- S šířením funkcionalistického přístupu zónace města podle funkcí (bydlení/práce/rekreace) a automobilizací společnosti se veřejný prostor často stal pouhým „prázdnem obklopujícím stavby“ (Kratochvíl, nedat.)
- Diskuse o proměnách veřejného prostoru naopak ovládly diskurs posledních desetiletí.

Jan Gehl: důraz na lidský rozměr

- Veřejný prostor oživne tam, kde se chodí pomalu – cílevědomý pohyb trvá devětkrát méně času než ostatní aktivity pouličního života.
- Lidé se přirozeně shlukují tam, kde se něco děje (a kde se cítí bezpečně). Nejvíce frekventované jsou vždy lavičky, které nabízejí nejlepší výhled na městský ruch, stejné je to s místy v kavárnách

Dopravní indukce

- Zkapacitnění infrastruktury vždy přiláká její uživatele – nové silnice a pruhy pomohou řešit problémy (individuální automobilové) dopravy jen krátkodobě, pak naopak způsobí zvýšení počtu automobilů.
- Princip indukce platí pro všechny druhy dopravy, tedy i pro cyklisty a chodce.
- Podpora ostatních druhů dopravy pomůže také řidičům – snížení počtu aut ve městě zlepší jeho průjezdnost.
- Viz také <http://www.scmagazine.cz/article/view/140/> (Hýl & Stuchlík 2014)

- I malé zásahy k vylepšení městského prostoru mohou mít velké důsledky a mohou inspirovat lidi ke změně stávajících či úplně novým vzorcům chování. Pokud budou poskytnuty lepší městské prostory, zájem o ně a jejich využití poroste.
- Atraktivní veřejné prostory také významně navyšují hodnotu okolní zástavby. (Gehl, 2012)
- Gehl ale současně (nejspíše programově) neřeší politické aspekty veřejného prostoru – dává doporučení týkající se podoby města, ne návody k proměně.

Komunita

- termín používán v různých významech, ne vždy je komunita „uskupení sociálních vztahů odehrávající se v rámci určitého teritoria“ (Šťastná, 2016)– může to být skupina s určitými specifickými potřebami či požadavky, anebo dokonce pouhý sociální agregát (terapeutická komunita).
- Přístupy k rozvoji lokální komunity:
 - shora dolů (top-down) – může být manipulativní
 - zdola nahoru (bottom-up) – jak ale zjistit, co si komunita skutečně přeje? (Viz marketingový přístup – jak rozlišit potřeby, přání a požadavky?)

Veřejný prostor jako agora

- Hannah Arendtová v díle *O činném životě* (1960, in Kratochvíl, 2015) filosofuje o smyslu života ve společnosti. Veřejný prostor se vztahuje k lidské aktivitě, která je jiná než soukromá.
- Veřejný prostor se může konstituovat kdekoliv prostřednictvím lidského jednání, jehož povaha je politická, resp. před-politická. Ve veřejném prostoru jde o vzájemné vymezování i hledání společného, tedy o zakládání elementárních vztahů mezi lidmi ještě předtím, než jsou tyto vztahy institucionalizovány ve skutečnou politiku.

Common space

- Elinor Ostromová: Governing the Commons (1990)
- Pokud uživatelé využívají přírodní zdroje společně, jsou stanovena pravidla pro to, jak se s nimi má zacházet, a využívání je ekonomicky a ekologicky udržitelné.
- [Viz https://denikn.cz/113041/obecni-pastvina-nemusi-skoncit-tragedii/](https://denikn.cz/113041/obecni-pastvina-nemusi-skoncit-tragedii/) (Koubský, 2019)

Common space – negativní definice (Stavros Stavrides)

- není to soukromý prostor (přestože soukromé rodinné prostory se mohou stát jeho součástí);
- není to veřejný prostor – pokud „veřejným“ rozumíme zřizovaný a spravovaný státem nebo – všeobecně vzato – určitou autoritou (přestože mnoho zkušeností se sdílením prostoru začíná přivlastněním veřejných prostor);
- není to komunitní prostor (ačkoliv v určitých případech začíná být sdíleným prostřednictvím postupů rozvíjených v organizovaných komunitách).

Reference

- Čáblková, M. (2013). *Prostory: průvodce tvorbou a obnovou veřejných prostranství*. Brno: Nadace Partnerství.
- Hýl, P & Stuchlík, A. (2014, duben). Co je brzdou šetrné dopravní politiky? *Smart Cities*. [Online]. [vid. 2019-09-21]. Dostupné na: <http://www.scmagazine.cz/article/view/140/>
- Gehl, J. (2012). *Města pro lidi*. Brno: Nadace Partnerství.
- Kratochvíl, P. (2015). *Městský veřejný prostor*. Praha, Zlatý řez. viz také: <http://www.verjnesoukrome.cz/2016/03/28/petr-kratochvil-udu-av-cr-mestsky-verejny-prostor/>
- Kratochvíl, P. (nedat.) *Městský veřejný prostor. Naděje a prohry*. [Online]. [vid. 2019-09-17]. Dostupné na: <http://www.verjnesoukrome.cz/wp-content/uploads/2018/01/mestsky-verejny-prostor-nadeje-a-prohry.pdf>
- Koubský, P. (2019, 20.dubna). Obecní pastvina nemusí skončit tragédií. *Deník N*. [Online]. [vid. 2019-09-13]. Dostupné na: <https://denikn.cz/113041/obecni-pastvina-nemusi-skoncit-tragedii/>
- Navabi, A. (2017, 10. září). *Physical Goods, Immaterial Goods, and Public Goods*.
- Stavrides, S. (2019) *Common spaces of urban emancipation*. Manchester University Press.
- Šťastná, J. (2016). *Když se řekne komunitní práce*. Praha: Karolinum

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons
Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

